

Lecturi pentru școlari

Clasa a III-a

Ediția a II-a

BUCUREȘTI, 2021

CUPRINS

ION LUCA CARAGIALE (1852-1912)

Vizită	3
--------------	---

PETRE ISPIRESCU (1830-1887)

Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte	9
Cele douăsprezece fete de împărat și palatul cel fermecat	20
Judecata vulpii	34
Cele trei rodii aurite	39

EMIL GÂRLEANU (1878-1914)

Nedespărțite	49
Căprioara	50
Mai sus!	52
Când stăpânul nu-i acasă	53

MIHAI EMINESCU (1850-1889)

Scrisoarea III (fragment)	56
Fiind băiet păduri cutreieram	61
Mai am un singur dor	62
Făt Frumos din lacrimă	64

GEORGE COȘBUC (1866-1918)

Patria română	89
Iarna pe uliță	90
Vestitorii primăvarii	94
Colindătorii	95

OCTAVIAN GOGA (1881-1938)

Pace	98
Noi	99

VASILE ALECSANDRI (1821-1890)

Peneș Curcanul	101
Sergentul	107
Hora Unirii	108
Iarna	110
Primăvara	110
Oaspeții primăverii	111

ION CREANGĂ (1837-1889)

Moș Ion Roată și Cuza Vodă	113
Dănilă Prepeleac	119
Cinci pâini	133
Fata babei și fata moșului	138
Amintiri din copilărie	

I.	
[Descrierea satului Humulești]	145
[Nică la școlile din Humulești și Broșteni]	146

II.	
[Portretul mamei]	165
[La cireș]	174
[Pupăza din tei]	177
[La scăldat]	185

III.	
[Plecarea lui Nică la seminarul de la Socola]	217

BARBU ȘTEFĂNESCU DELAVRANCEA (1858-1918)

Domnul Vucea	227
--------------------	-----

Poveste	246
---------------	-----

GEORGE TOPÎRCEANU (1886-1937)

Primăvară	259
Octombrie	260
Noapte de iarnă	261
Strofe de iarnă	264

IOAN SLAVICI (1848-1925)

Spaima zmeilor	266
Păcală în satul lui	275

CEZAR PETRESCU (1892-1961)

Fram ursul polar (fragmente)	294
------------------------------------	-----

LEWIS CARROLL (1832-1898)

Alice în Țara Minunilor (fragmente)	318
---	-----

EDMONDO DE AMICIS (1846-1908)

Cuore, inimă de copil (fragmente)	332
---	-----

JACK LONDON (1876-1916)

Colț Alb (fragmente)	345
----------------------------	-----

JOHANNA SPYRI (1827-1901)

Heidi, fetița munților (fragmente)	379
--	-----

MARK TWAIN (1835-1910)

Aventurile lui Tom Sawyer (fragmente)	410
---	-----

HECTOR MALOT (1830-1907)

Singur pe lume (fragmente)	432
----------------------------------	-----

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Lecturi pentru școlari : clasa a III-a. - Ed. a 2-a. - București :
Astro, 2021

ISBN 978-606-8660-55-4

82

Editura ASTRO

Str. Jacob Negruzzi, nr. 37A,

Sector 1, București

Tel./Fax: 021 223 04 51

Comenzi la:

www.cartea-mea.ro

www.depozit-de-carti.ro

ION LUCA CARAGIALE (1852-1912)

Vizită

M-am dus la Sf. Ion să fac o vizită doamnei Maria Popescu, o vechea prietină, ca s-o felicit pentru onomastica unicului său fiu, Ionel Popescu, un copilăș foarte drăguț, de vreo opt anișori. N-am voit să merg cu mâna goală și i-am dus băiețelului o minge foarte mare de cauciuc și foarte elastică. Atențiunea mea a făcut mare plăcere amicei mele și mai ales copilului, pe care l-am găsit îmbrăcat ca maior de roșiori în uniformă de mare ținută. După formalitățile de rigoare, am început să convorbim despre vreme, despre sortii agriculturii – d. Popescu tatăl este mare agricultor – despre criză ș.cl. Am observat doamnei Popescu că în anul acesta nu se prea vede la plimbare, la teatru, la petreceri... Doamna mi-a răspuns că de la o vreme i se urăște chiar unei femei cu petrecerile, mai ales când are copii.

— Să-ți spun drept, cât era Ionel mititel, mai mergea; acu, de când s-a făcut băiat mare, trebuie să mă ocup eu de el; trebuie să-i fac educație. Și nu știți dv., bărbații cât timp îi ia unei femei educația unui copil, mai ales când mama nu vrea să-l lase fără educație!

Pe când doamna Popescu-mi expune părerile ei sănătoase în privința educației copiilor, auzim dintr-o odaie de alături o voce răgușită de femeie bătrână:

— Uite, conică, Ionel nu s-astâmpără!

— Ionel! strigă madam Popescu; Ionel! vin' la mama! Apoi către mine încet:

— Nu știi ce ștrengar se face... și deștept...

Dar vocea de dincolo adaogă:

— Coniță! uite Ionel! vrea să-mi răstoarne mașina!... Astâmpără-te, că te arzi!

— Ionel! strigă iar madam Popescu; Ionel! Vin' la mama!

— Sări, coniță! varsă spirtul! s-aprinde!

— Ionel! strigă iar mama, și se scoală repede să meargă după el. Dar pe când vrea să iasă pe ușe, apare micul maior de roșiori cu sabia scoasă și-i oprește trecerea, luând o poză foarte marțială. Mama ia pe maiorul în brațe și-l sărută...

— Nu ți-am spus să nu te mai apropii de mașină când face cafea, că dacă te-aprinzi, moare mama? Vrei să moară mama?

— Dar – întrerup eu – pentru cine ați poruncit cafea, madam Popescu?

— Pentru dumneata.

— Da de ce vă mai supărați?

— Da ce supărare!

Madam Popescu mai sărută o dată dulce pe maiorușul, îl scuipă, să nu-l deoache, și-l lasă jos. El a pus sabia în teacă, salută militărește și merge într-un colț al salonului, unde, pe două mese, pe canapea, pe foteluri și pe jos, stau grămădite, fel de fel de jucării. Dintre toate, maiorul alege o trâmbiță și o tobă. Atârnă toba de gât, suie pe un superb cal vânăt rotat, pune trâmbița la gură și, legănându-se călare, începe să bată toba cu o mână și să sufle-n trâmbiță. Madam Popescu îmi spune ceva; eu n-aud nimica. Îi răspund că nu cred să mai ție mult gerul așa de aspru; ea n-aude nimica.

— Ionel! Ionel!! Ionel!!! Du-te dincolo, mamă; spargi urechile dumnealui! Nu e frumos, când sunt mușafiri!

Iar eu, profitând de un moment când trâmbița și toba tac, adaog:

— Și pe urmă, d-ta ești roșior, în cavalerie.

— Maior! strigă mândrul militar.

— Tocmai! zic eu. La cavalerie nu e tobă; și maiorul nu cântă cu trâmbița; cu trâmbița cântă numai gradele inferioare; maiorul comandă și merge-n fruntea soldaților cu sabia scoasă.

Explicația mea prinde bine. Maiorul descalică, scoate de după gât toba, pe care o trăneste cât colo; asemenea și trâmbița. Apoi începe să comande:

— Înainte! marș!

Și cu sabia scoasă, începe să atace strașnic tot ce-n tâlnește-n cale. În momentul acesta, jupâneasa cea răgușită intră cu tava aducând dulceață și cafele. Cum o vede maiorul se oprește o clipă, ca și cum ar vrea să se reculeagă fiind surprins de inamic. Clipa însă de reculegere trece ca o clipă, și maiorul, dând un răcnet suprem de asalt, se repede asupra inamicului. Inamicul dă un țipăt de desperare.

— Ține-l, coniță, că mă dă jos cu tava!

Madama Popescu se repede să taie dramul maiorului, care, în furia atacului, nu mai vede nimic înaintea lui. Jupâneasa este salvată; dar madam Popescu, deoarece a avut imprudența să iasă din neutralitate și să intervieve în război, primește în obraz, dedesubtul ochiului drept, o puternică lovitură de spadă,

— Vezi? vezi, dacă faci nebunii! era să-mi scoți ochiul... Ți-ar fi plăcut să mă omori? Sărută-mă, să-mi treacă și să te iert!

Maiorul sare de gâtul mamei și o sărută... Mamei îi trece; iar eu, după ce am luat dulceața, mă pregătesc să sorb din cafea...

— Nu vă supăra fumul de tutun? întreb eu pe madam Popescu.

— Vai de mine! la noi se fumează... Bărbatu-meu fumează... și dumnealui... mi se pare că-i cam place.

Și zicându-i „dumnealui”, mama mi-arată râzând

— A! zic eu, și dumnealui?

— Da, da, dumnealui! să-l vezi ce caraghios e cu țigara-n gură, să te prăpădești de râs... ca un om mare...

— A! asta nu e bine, domnule maior, zic eu; tutunul este o otravă...

— Da tu de ce tragi? mă-nterupe maiorul lucrând cu lingura în cheseaua de dulceață...

— Ajunge, Ionel! destulă dulceață, mamă! iar te-apucă stomacul...

Maiorul ascultă, după ce mai ia încă vreo trei-patru lingurițe; apoi iese cu cheseaua în vestibul.

— Unde te duci? întreabă mama.

— Viu acu! răspunde Ionel.

După un moment, se întoarce cu cheseaua goală; o pune pe o masă, se apropie de mine, îmi ia de pe mes-cioară tabacherea cu țigarete regale, scoate una, o pune în gură și mă salută militărește, ca la orice soldat care cere unui țivil un foc. Eu nu știu ce trebuie să fac. Mama; râzând, îmi face cu ochiul și mă-ndeamnă să servesc pe domnul maior, întind țigarea mea, militarul o aprinde pe a lui și, fumând, ca orice militar, se plimbă foarte grav de colo până colo. Eu nu-l pot admira îndestul, pe când mama îl scupă, să nu-l deoache, și îmi zice:

— Scupă-l, să nu mi-l deochi!

Maiorul și-a fumat țigarea până la carton. Apoi se repede la mingea pe care i-am adus-o eu și-ncepe să-o trântască. Mingea sare până la policandru din tavanul salonului, unde turbură grozav liniștea ciucurior de cristal.

— Ionel! astâmpără-te, mamă! Ai să spargi ceva... Vrei să mă superi? Vrei să moară mama?

Dar maiorul s-a-ndârjit asupra ghiulelei săltătoare, care i-a scăpat din mână: o trânteste cu mult necaz de parchet. Eu aduc spre gură ceașca, dar, vorba francezului,

entre la coupe et les lèvres... mingea îmi zboară din mână ceașca, opărindu-mă cu cafeaua, care se varsă pe pantaloni mei de vizită, colorarea oului de rață.

— Ai văzut ce-ai făcut?... Nu ți-am spus să te-astâmperi... Vezi? ai supărat pe domnul!... aldată n-o să-ți mai aducă nici o jucărie!

Apoi, întorcându-se către mine, cu multă bunătate:

— Nu e nimic! iese... Cafeaua nu pătează! iese cu nițică apă caldă!...

Dar n-apucă să termine, și deodată o văd schimbându-se la față ca de o adâncă groază. Apoi dă un țipăt și, ridicându-se de pe scaun:

— Ionel! mamă! ce ai?

Mă-ntorc și văz pe maiorul, alb ca varul, cu ochii pierduți și cu drăgălașa lui figură strâmbată. Mama se repede spre el, dar până să facă un pas, maiorul cade lat.

— Vai de mine! țipă mama. E rău copilului!... Aju-tor! Moare copilul!

Ridic pe maiorul, îi deschei repede mondirul la gât și la piept.

— Nu-i nimica! zic eu. Apă rece!

Îl stropesc bine, pe când mama pierdută își smulge părul.

— Vezi, domnul maior? îl întreb eu după ce-și mai vine în fire; vezi? Nu ți-am spus eu că tutunul nu e lucru bun? Aldată să nu mai fumezi!

Am lăsat pe madam Popescu liniștită cu scumpul ei maior afară din orice stare alarmantă, și am ieșit. Mi-am pus șoșonii și paltonul și am plecat. Când am ajuns aca-să, am înțeles de ce maiorul ieșise un moment cu che-seaua în vestibul – ca să-mi toarne dulceață în șoșoni.

1. Răspundeți în scris la întrebări:

- Credeți că Ionel Popescu este un copil educat? Argumentați opinia voastră.
- În ce este costumat copilul?
- De ce leșină băiatul? Cum își revine din leșin?
- Ce constată povestitorul la final?
- Credeți că Ionel Popescu este un copil exagerat de răsfățat?
- De ce este opera literară *Vizită* o schiță?

2. Realizați scurte caracterizări ale personajelor.

3. Alcătuiți propoziții în care să folosiți ortogramele: ai, a-i, mai, m-ai, sau, s-au, sa, s-a, la, l-a, neam, ne-am, cai, c-ai, car, c-ar, cel, ce-l, deal, de-al.

PETRE ISPIRESCU (1830-1887)

Tinerete fără bătrânețe
și viață fără de moarte

A fost odată ca niciodată că de n-ar fi, nu s-ar mai povesti; de când făcea plopul pere și răchita micșunele; de când se băteau urșii în coade; de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau, înfrățindu-se; de când se potcovea puricele la un picior cu nouăzeci și nouă de oca de fier și se arunca în slava cerului de ne aducea povești.

De când se iscălea musca pe părete,

Mai mincinos cine nu crede.

A fost odată un împărat mare și o împărăteasă, amândoi tineri și frumoși, și, voind să aibă copii, au făcut de mai multe ori tot ce trebuiau să facă pentru aceea; au îmblat pe la vraci și filosofi, ca să caute la stele și să le ghicească dacă or să facă copii; dar în zadar. În sfârșit, auzind împăratul că este la un sat, aproape, un unchiaș dibaci, a trimis să-l cheme; dar el răspunse trimișilor că: cine are trebuință, să vie la dânsul. S-au sculat deci împăratul și împărăteasa și, luând cu dânsii vro câțiva boieri mari, ostași și slujitori, s-au dus la unchiaș acasă. Unchiașul, cum i-a văzut de departe, a ieșit să-i întâmpine și totodată le-a zis:

— Bine ați venit sănătoși; dar ce îmblîi, împărate, să afli? Dorința ce ai o să-ți aducă întristare.

— Eu nu am venit să te întreb asta – zise împăratul – ci, dacă ai ceva leacuri care să ne facă să avem copii să-mi dai.

— Am, răspunse unchiașul; dar numai un copil o să faci. El o să fie Făt-frumos și drăgăstos, și parte n-o să aveți de el.

Luând împăratul și împărăteasa leacurile, s-au întors la palat și peste câteva zile împărăteasa s-a simțit însărcinată. Toată împărăția și toată curtea și toți slujitorii s-au veselit de această întâmplare.

Mai-nainte însă de a veni ceasul nașterii, copilul se puse pe un plâns, de n-a putut nici un vraci să-l împace. Atunci împăratul a început să-i făgăduiască toate bunurile din lume, dar nici așa n-a fost cu putință să-l facă să tacă.

— Taci, dragul tatei – zicea împăratul – că ți-oi da împărăția cutare sau cutare; taci, fiule, că ți-oi da de soție pe cutare sau cutare fată de împărat, și alte multe d-alde astea; în sfârșit, dacă văzu și văzu că nu tace, îi mai zise: taci, fătul meu, că ți-oi da *Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte*.

Atunci copilul tăcu și se născu; iar slujitorii deteră în timpane și în surle și în toată împărăția se ținu veselie mare o săptămână întreagă.

De ce creștea copilul, d-aceea se făcea mai isteț și mai îndrăzneț. Îl deteră pe la școli și filosofi, și toate învățăturile pe care alți copii le învățau într-un an, el le învăța într-o lună, astfel încât împăratul murea și învia de bucurie. Toată împărăția se fălea că o să aibă un împărat înțelept și învățat ca Solomon împărat.

De la o vreme încoace însă, nu știu ce avea, că era tot galeș, trist și dus pe gânduri. Iar într-o zi, tocmai când copilul împlinea cincisprezece ani și împăratul se afla la masă cu toți boierii și slujbașii împărăției și se chefuiau, se sculă Făt-frumos și zise:

— Tată, a venit vremea să-mi dai ceea ce mi-ai făgăduit la naștere. Auzind aceasta, împăratul s-a întristat foarte și i-a zis:

— Dar bine, fiule, de unde pot eu să-ți dau un astfel de lucru nemaiauzit? Și dacă ți-am făgăduit atunci, a fost numai ca să te împac.

— Dacă tu, tată, nu poți să-mi dai, apoi sunt nevoit să cutreir toată lumea până voi găsi făgăduința pentru care m-am născut.

Atunci toți boierii și împăratul deteră în genunchi, cu rugăciune să nu părăsească împărăția, fiindcă, ziceau boierii:

— Tatăl tău de acum înainte e bătrân, și o să te rădicăm pe tine în scaun, și avem să-ți aducem cea mai frumoasă împărăteasă de sub soare de soție.

Dar n-a fost puțină să-l întoarcă din hotărârea sa, rămânând statornic ca o piatră în vorbele lui; iar tată-său, văzu și văzu, îi dete voie și puse la cale să-i gătească de drum merinde și tot ce-i trebuia.

Apoi, Făt-frumos se duse în grajdurile împărătești unde erau cei mai frumoși armăsari din toată împărăția, ca să-și aleagă unul; dar, cum punea mâna și apuca pe câte unul de coadă, îi trântea, și astfel caii căzură. În sfârșit, tocmai când era să iasă, își mai aruncă ochii o dată prin grajd și, zărind într-un colț un cal răpciugos și bubos și slab, se duse și la dânsul; iar când puse mâna pe coada lui, el își întoarse capul și zise:

— Ce poruncești, stăpâne? Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a ajutat ca să mai puie mâna pe mine un voinic.

Și întepenindu-și picioarele, rămase drept ca lumânarea. Atunci Făt-frumos îi spuse ce avea de gând să facă și calul îi zise:

— Ca să ajungi la dorința ta, trebuie să ceri de la tată-tău paloșul, sulița, arcu, tolba cu săgețile și hainele ce le purta el când era flăcău; iar pe mine să mă îngrijești cu însuși mâna ta șase săptămâni și orzul să mi-l dai fiert în lapte.

Cerând împăratului lucrurile ce-l povățuise calul, el a chemat pre vătaful curții și i-a dat poruncă să-i deschiză toate tronurile cu haine spre a-și alege fiul sau pe acelea care îi va plăcea. Făt-frumos, după ce răscoli trei zile și trei nopți, găsi în sfârșit, în fundul unui tron vechi, armele și hainele tatâne-său de când era flăcău, dar foarte ruginite. Se apucă însuși cu mâna lui să le curețe de rugină și, după șase săptămâni, izbuti a face să lucească armele ca oglinda. Totodată îngriji și de cal, precum îi zisese el. Destulă muncă avu; dar fie, că izbuti.

Când auzi calul de la Făt-frumos că hainele și armele sunt bine curățate și pregătite, odată se scutură și el, și toate bubele și răpciuga căzură de pe dânsul și rămase întocmai cum îl fătase mă-sa, un cal gras, trupeș și cu patru aripi; văzându-l Făt-frumos astfel, îi zise:

— De azi în trei zile plecăm.

— Să trăiești, stăpâne; sunt gata chiar azi, de poruncești, îi răspunse calul.

A treia zi de dimineață, toată curtea și toată împărăția era plină de jale. Făt-frumos, îmbrăcat ca un viteaz, cu paloșul în mână, călare pe calul ce-și alesese, își luă ziua bună de la împăratul, de la împărăteasa, de la toți boierii cei mari și cei mici, de la ostași și de la toți slujitorii curții, carii, cu lacrimile în ochi, îl rugau să se lase de a face călătoria aceasta, ca nu care cumva să meargă la pieirea capului său; dar el, dând piteni calului, ieși pe poartă ca vântul, și după dânsul carăle cu merinde, cu bani și vreo două sute de ostași, pe care-i orânduise împăratul ca să-l însoțească.

După ce trecu afară de împărăția tatălui său și ajunsese în pustietate, Făt-frumos își împărți toată avuția pe la ostași și, luându-și ziua bună, îi trimise înapoi, oprindu-și pentru dânsul merinde numai cât a putut duce calul. Și apucând, calea către răsărit, s-a dus, s-a dus, s-a

dus, trei zile și trei nopți, până ce ajunse la o câmpie întinsă, unde era o mulțime de oase de oameni.

Stând să se odihnească, îi zise calul:

— Să știi, stăpâne, că aici suntem pe moșia unei gheonoaie, care e atât de rea, încât nimeni nu calcă pe moșia ei, fără să fie omorât. A fost și la femeie ca toate femeile, dar blestemul părinților pe care nu-i asculta, ci îi tot necăjea, a făcut-o să fie gheonoaie; în clipa aceasta este cu copiii ei, dar mâine, în pădurea ce o vezi, o s-o întâlnim venind să te prăpădească; e grozavă de mare: dară să nu te sperii, ci să fii gata cu arcul ca să o săgetezi, iar paloșul și sulița să le ții la îndemână, ca să te slujești cu dânsle când va fi de trebuință.

Se detersa spre odihnă; dar pâdea când unul, când altul.

A doua zi, când se revărsau zorile, ei se pregăteau să treacă pădurea. Făt-frumos înșelă și înfrână calul, și chinga o strânse mai mult decât altă dată, și porni; când, auzi o ciocănitură groaznică. Atunci calul îi zise:

— Ține-te stăpâne, gata, că iată se apropie Gheonoaia. Și când venea ea, nene, doboră copacii: așa de iute mergea; iar calul se urcă iute ca vântul până cam deasupra ei și Făt-frumos îi luă un picior cu săgeata și, când era gata o lovi cu a doua săgeată, strigă ea:

— Stai, Făt-frumos, că nu-ți fac nimic!

Și văzând că nu o crede, îi dete înscris cu sângele său.

— Să-ți trăiască calul, Făt-frumos – îi mai zise ea – ca un năzdrăvan ce este, căci de nu era el, te mâncam fript; acum însă m-ai mâncat tu pe mine; să știi că până azi niciun muritor n-a cutezat să calce hotarele mele până aicea; câțiva nebuni carii s-au încumes a o face d-abia au ajuns până în câmpia unde ai văzut oasele cele multe.

Se duseră acasă la dânsa, unde Gheonoaia ospătă pe Făt-frumos și-l omeni ca p-un călător. Dar pe când se